

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія економіко-математичних дисциплін і менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2024 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО УПРАВЛІННЯ

для студентів

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа


та страхування

освітньо-професійної програми

Фінанси і кредит

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № <u>3638/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
 (підпис)	(прізвище, ініціали)
« _____ »	20 <u>24</u> р.

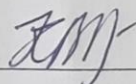
Київ-2024

Розробник: Казакова Вікторія Іванівна, викладач циклової комісії економіко-математичних дисциплін і менеджменту Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Казакова Вікторія Іванівна

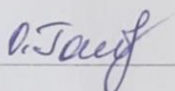
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії економіко-математичних дисциплін і менеджменту


Протокол від « 03 » січня 2024 року № 6

Голова циклової комісії  Вікторія КАЗАКОВА

Робочу програму перевірено

« » 2024 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи  Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи  Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90
Курс	3
Семестр	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	–
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи податкового управління» є поглиблення у студентів фахових компетентностей з управління системою оподаткування на мікро- і макрорівні.

Основними завданнями дисципліни є: вивчення теоретичних основ податкового менеджменту; ознайомлення з механізмом податкового планування і прогнозування, податкового контролю в сучасних економічних умовах.

Предмет: відносини, що виникають в процесі управління податками на мікро- і макрорівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Фахові компетентності</i>		
ФК 10	Вміння застосовувати знання з організації та функціонування податкової системи України у професійній діяльності для розрахунків і сплати податків, зборів і обов'язкових платежів юридичних та фізичних осіб	1 - 11
ФК11	Вміння використовувати законодавчі та нормативні документи з питань оподаткування, кредитування, страхування	1 - 11
ФК15	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення	1 - 11
<i>Предметні компетентності</i>		
	готовність використовувати понятійно-категоріальний апарат дисципліни	1 - 11
	розуміння механізму та методів загальнодержавного податкового планування та прогнозування	2
	застосування інструментів податкового регулювання	3
	вміння обробляти та використовувати податкову інформацію	4
	планування податків на підприємстві	5
	оптимізація податкових зобов'язань під час сплати прямих і непрямих податків	6
	знання джерел сплати податкового боргу	7
	знання фіскальних технологій та морально-етичних аспектів податкового менеджменту	8
	знання основних елементів системи податкового контролю в Україні	9
	знання видів, строків та особливостей податкових перевірок	10
	знання видів порушення податкового законодавства	11

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студент/студентка:

- застосовує професійно-профільовані знання у фінансовій сфері відповідно до видів роботи (ПРН-1);
- здатний ефективно та самостійно діяти у нестандартних ситуаціях, використовуючи набуті фахові знання (ПРН-18);
- застосовує компетентності, набуті при вивченні спеціалізованих фахових дисциплін, в процесі розв'язання практичних задач (ПРН-19);
- розуміє механізм та знає методи загальнодержавного податкового планування та прогнозування;
- вміє застосувати інструменти податкового регулювання;
- вміє обробляти та використовувати податкову інформацію;
- вміє планувати податки на підприємстві;
- вміє оптимізувати податкові зобов'язання під час сплати прямих і непрямих податків;
- знає основні елементи системи податкового контролю в Україні;
- знає види, строків та особливостей податкових перевірок;
- знає види порушення податкового законодавства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади податкового управління</i>					
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту	6	2	1		14
Тема 2. Податкове планування і прогнозування	7	2	1		
Тема 3. Податкове регулювання сучасної економіки	7	2	2		
Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби	8	2	2		
Модульна контрольна робота 1	2				
Разом за змістовим модулем 1	30	8	6	0	14
<i>Змістовий модуль 2. Механізм податкового управління в сучасних економічних умовах</i>					
Тема 5. Корпоративний податковий менеджмент	8	2	2		16
Тема 6. Податкова оптимізація	8	2	2		
Тема 7. Управління податковим боргом	8	2	2		
Тема 8. Морально-етичні та фіскально-соціологічні аспекти податкового управління в умовах воєнного стану в Україні	8	2	2		
Модульна контрольна робота	2				
Разом за змістовим модулем 2	34	8	8	0	16
<i>Змістовий модуль 3. Формування і функціонування системи податкового контролю в сучасних економічних умовах</i>					
Тема 9. Податковий контроль в системі управління податками	8	2	2		12
Тема 10. Податкова перевірка як основний метод податкового контролю	8	2	2		
Тема 11. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства	8	2	2		
Модульна контрольна робота	2				
Разом за змістовим модулем 3	26	6	6	0	12
Разом	90	22	20	0	42

* з урахуванням модульних контрольних робіт (6 год.)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади податкового управління

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту

Податковий менеджмент як галузь наукових знань. Підходи до визначення поняття «фінансовий менеджмент». Мета податкового менеджменту на макро- та мікрорівні. Основні завдання і складові елементи податкового менеджменту.

Структура податкового менеджменту. Державний податковий менеджмент і податкова політика. Елементи державного податкового менеджменту. Корпоративний податковий менеджмент.

Податкове регулювання в системі державного податкового менеджменту. Механізм податкового регулювання. Адміністрування податків і зборів. Порівняння термінів «податкове навантаження», «податковий тиск» та «податковий тягар».

Організація податкового менеджменту підприємства. Розрахунок загального рівня податкового навантаження. Основні функції податкового менеджменту на підприємстві.

Ключові слова: податкове управління, податковий менеджмент, адміністрування податків, податкове навантаження, податковий тиск, податковий тягар.

Література: [1 - 14].

Тема 2. Податкове планування і прогнозування

Сутність та завдання податкового планування та прогнозування. Підходи до визначення поняття «податкове прогнозування» й «податкове планування». Основні завдання державного податкового планування і прогнозування. Об'єкти і суб'єкти прогнозування та планування в державному податковому менеджменті. Процес податкового планування в рамках державної податкової політики.

Механізм та методи загальнодержавного податкового планування та прогнозування. Корпоративне податкове планування і прогнозування. Розроблення поточних завдань у сфері оподаткування на відповідний плановий період. Методи планування і прогнозування податків. Методи прогнозування.

Система показників оцінювання якості податкової системи і виконання податкових надходжень. Оптимальний рівень податкового навантаження. Методологія розрахунку ефективних податкових ставок.

Ключові слова: податкове планування, податкове прогнозування, податкові зобов'язання, корпоративне податкове управління.

Література: [1 - 14].

Тема 3. Податкове регулювання сучасної економіки

Поняття та підходи до трактування поняття «податкове регулювання». Основні задачі податкового регулювання.

Основні форми, методи та інструменти державного податкового регулювання. Застосування інструментів податкового регулювання.

Механізм нарахування і сплати податків. Практика застосування податкових пільг в Україні. Відповідальність платників податків за порушення податкового

законодавства. Практична реалізація принципів податкового регулювання.

Ключові слова: податкове регулювання, державне податкове регулювання, податкова пільга, відповідальність за порушення податкового законодавства.

Література: [1 - 14].

Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби

Сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючого органу. Джерела надходження інформації.

Збір податкової інформації. Система захисту податкової інформації.

Обробка та використання податкової інформації.

Організація консультивання платників податків. Індивідуальні податкові консультизації.

Ключові слова: податкова інформація, захист податкової інформації, джерела податкової інформації

Література: [1 - 14].

Змістовий модуль 2. Механізм податкового управління в сучасних економічних умовах

Тема 5. Корпоративний податковий менеджмент

Теоретичні основи корпоративного податкового менеджменту. Сутність корпоративного податкового менеджменту. Особливості корпоративного податкового менеджменту. Функції корпоративного податкового менеджменту. Етапи корпоративного податкового менеджменту.

Планування податків і оптимізація податкових платежів на підприємстві. Особливості корпоративного податкового планування та прогнозування. Методи управління податковими зобов'язаннями організації. Етапи корпоративного податкового планування. Особливості організаційного забезпечення корпоративного податкового планування.

Податкове бюджетування і розрахунок податкового навантаження підприємства.

Ключові слова: корпоративний податковий менеджмент, податкові зобов'язання, планування податків, оптимізація податкових платежів, податкове бюджетування податкове навантаження.

Література: [1 - 14].

Тема 6. Податкова оптимізація

Економічна сутність ухилення від сплати податків, податкової оптимізації та податкової мінімізації. Значення податкової оптимізації на корпоративному та загальнонаціональному рівнях. Види та напрямки податкової оптимізації. Способи та механізми ухилення від сплати податків, податкові ризики. Подвійне оподаткування та заходи щодо його уникнення.

Оптимізація податкових зобов'язань під час сплати прямих і непрямих податків. Спрощена система оподаткування як інструмент оптимізації податкових

платежів малого бізнесу.

Ключові слова: податкова оптимізація, ухилення від сплати податків, подвійне оподаткування, оптимізація податкових зобов'язань.

Література: [1 - 14].

Тема 7. Управління податковим боргом

Поняття та джерела сплати податкового борг. Джерела, які не можуть бути використані для погашення податкового боргу.

Податкова застава. Випадки виникнення права податкової застави. Поняття і функції податкового керуючого. Звільнення майна платника податків з податкової застави.

Адміністративний арешт майна та його види. Причини припинення адміністративного арешту майна платника податків.

Продаж майна, що перебуває у податковій заставі. Порядок продажу майна платника на публічних торгах.

Розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків. Списання безнадійного податкового боргу.

Ключові слова: податковий борг, податкова застава, податковий керуючий, адміністративний арешт майна, безнадійний податковий борг.

Література: [1 - 14].

Тема 8. Морально-етичні та фіскально-соціологічні аспекти податкового управління в умовах воєнного стану в Україні

Роль фіскальної соціології у реалізації засад податкового менеджменту. Основні принципи фіскальної соціології.

Фіскальні технології та морально-етичні аспекти податкового менеджменту. Податковий тягар, фактори що впливають на його зміну. Принципи модернізації та розвитку державної податкової служби України.

Податкова етика, закономірності сприйняття та податкового мислення платників податків. Елементи податкової культури.

Ухилення від оподаткування як різновид антифіскальної поведінки платників податків. Причини й умови податкової девіації. Класифікація груп податкових девіантів. Методи виявлення й оцінювання антифіскальної поведінки платників податків.

Ключові слова: фіскальна соціологія, антифіскальна поведінка, податкова культура, податкова девіація.

Література: [1 - 14].

Змістовий модуль 3. Формування і функціонування системи податкового контролю в сучасних економічних умовах

Тема 9. Податковий контроль в системі управління податками

Поняття і значення податкового контролю. Види, функції, основні завдання податкового контролю. Місце податкового контролю у взаємовідносинах між державою та суб'єктами господарювання.

Основні елементи системи податкового контролю в Україні.

Контроль податкових органів у сфері справляння прямих і непрямих податків. Корпоративний податковий контроль.

Основні проблеми податкового контролю в Україні в умовах воєнного стану

Ключові слова: податковий контроль, елементи податкового контролю, державний податковий контроль, корпоративний податковий контроль

Література: [1 - 14].

Тема 10. Податкова перевірка як основний метод податкового контролю

Податкова перевірка в системі податкового контролю. Класифікація податкових перевірок. Нормативно-правове забезпечення здійснення податкових перевірок.

Види, строки та особливості перевірок, що проводяться податковими органами. Матеріали, що є підставами для висновків під час проведення перевірок. Надання платниками податків документів і оформлення результатів перевірок.

Ключові слова: податкова перевірка, камеральна перевірка, документальна перевірка, виїзна перевірка, результат перевірки.

Література: [1 - 14].

Тема 11. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства

Податкові правопорушення. Види відповідальності за порушення законів із питань оподаткування.

Фінансова відповідальність. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи). Порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в органах контролю. Порушення терміну та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків. Неподання або несвоєчасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) у разі визначення органом контролю суми податкового зобов'язання. Інші види порушень.

Адміністративна відповідальність.

Кримінальна відповідальність. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Ухилення від сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Ключові слова: податкове правопорушення, фінансова відповідальність, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність.

Література: [1 - 14].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання відповіді на семінарському занятті

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання / відповідь розпочата чи взагалі відсутня

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною шкалою

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4	3	3
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	47	-	58	-	56
Максимальна кількість балів: 161							
Розрахунок коефіцієнта: 1,61							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Виконання самостійної роботи опрацювання питань та написання рефератів за відповідною темою.

1. Наукові підходи до формування системи податкового менеджменту в Україні.
2. Історичні аспекти розвитку фінансового менеджменту.
3. Права і функції контролюючих податкових органів.
4. Обов'язки та відповідальність посадових осіб контролюючих податкових органів.
5. Організація податкового обліку на підприємстві.
6. Елементи і методи податкового адміністрування.
7. Податкове консультування платників податків.
8. Методи і ризики оптимізації податкових платежів.
9. Оптимізація податкових зобов'язань під час сплати податку на прибуток.
10. Оптимізація податкових зобов'язань під час сплати податку на додану вартість.
11. Оптимізація податкових зобов'язань під час сплати податку на доходи фізичних осіб.
12. Прямодок взяття на облік платників податків.
13. Порядок зняття з обліку платників податків.
14. Організація обліку податкових надходжень.
15. Податкова застава.
16. Адміністративний арешт майна.
17. Продаж майна, що перебуває у податковій заставі.
18. Податковий ризик-менеджмент.
19. Податковий облік і податкове рахівництво.
20. Пеня як вид фінансової відповідальності при несплаті податків.
21. форми зменшення податкових платежів.
22. Офшорні центри та вільні економічні зони як методи пільгового оподаткування.
23. Принципи та критерії оптимальності податкового бюджетування.
24. Теоретичні засади персонального податкового менеджменту.
25. Способи інформування суб'єкта господарювання про податкове зобов'язання.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за 5-бальною шкалою.

Критерії оцінювання виконання самостійних робіт

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи, зокрема, модульний контроль. Проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення певного змістового модулю.

Під час вивчення дисципліни використовуються такі форми модульного контролю:

- вирішення тестових і ситуаційних завдань;
- розв'язання практичних задач.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Під час вивчення дисципліни застосовується така форма семестрового контролю як залік. Виставляється за результатами виконання студентами програми курсу. Максимальна кількість балів – 100.

6.5. Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи податкового управління»

Разом: 90 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 6 год.

Модулі	Назва модуля	Кількість балів за модуль	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Самостійна робота	Види поточного контролю
Змістовий модуль I	Теоретичні засади податкового управління	47 балів	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту	5 балів	Модульна контрольна робота 1
			Тема 2. Податкове планування і прогнозування	Тема 2. Податкове планування і прогнозування		
			Тема 3. Податкове регулювання сучасної економіки	Тема 3. Податкове регулювання сучасної економіки		
			Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби	Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби		
Змістовий модуль II	Механізм податкового управління в сучасних економічних умовах	58 балів	Тема 5. Корпоративний податковий менеджмент	Тема 5. Корпоративний податковий менеджмент	5 балів	Модульна контрольна робота 2
			Тема 6. Податкова оптимізація	Тема 6. Податкова оптимізація		
			Тема 7. Управління податковим боргом	Тема 7. Управління податковим боргом		
			Тема 8. Морально-етичні та фіскально-соціологічні аспекти податкового управління в умовах воєнного стану в Україні	Тема 8. Морально-етичні та фіскально-соціологічні аспекти податкового управління в умовах воєнного стану в Україні		
Змістовий модуль III	Формування і функціонування системи податкового контролю в сучасних економічних умовах	56 балів	Тема 9. Податковий контроль в системі управління податками	Тема 9. Податковий контроль в системі управління податками	5 балів	Модульна контрольна робота 3
			Тема 10. Податкова перевірка як основний метод податкового контролю	Тема 10. Податкова перевірка як основний метод податкового контролю		
			Тема 11. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства	Тема 11. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства		

8. Рекомендована література

Базова література

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р №2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Власова О.Є. Податковий менеджмент та адміністрування : конспект лекцій. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 140 с.
3. Мороз Е.Г. Податковий менеджмент : навч. посіб. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2020. 412 с.
4. Проць Н.В., Матвійчук Н.М. Податковий менеджмент: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 34 с.

Додаткова література

5. Бечко П.К., Лиса Н. В. Податковий менеджмент: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
6. Дема Д.І., Шевчук І.В., Мартинюк Г.П. Податковий менеджмент : навч. посіб.; За заг. ред. Д.І. Деми. К. : Алерта, 2017. 256 с.
7. Жаворонок А.В., Шапошников К.С., Ткачук І.Я. Податковий менеджмент : навч. посіб. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2022. 220 с.
8. Зайцев О.В. Податковий менеджмент : підруч. Суми : Сумський державний університет, 2017. 412 с.
9. Карачарова К.А. Податковий менеджмент : конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 52 с.
10. Клокар О.О., Бойко С.В., Кеменяш І.Г., Руцишин Н.М. Податковий менеджмент: навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2017. 320 с.
11. Конспект лекцій з дисципліни Податковий менеджмент. Укл.: Юдіна С.В. Кам'янське: ДДТУ, 2022. 167 с.
12. Косова Т.Д., Ползікова Г.В., Захарченко Н.В. Механізми податкового менеджменту в умовах антикризової фінансової політики; монографія. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. Дніпро: ПДАБА, 2020. 224 с.
13. Купчак М.Я., Саміло А.В. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів, 2020. 185 с.
14. Самусевич Я.В., Височина А.В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.

9. Додаткові ресурси

1. Законодавчі документи. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Державна податкова служба України. URL : <https://tax.gov.ua/>
3. Державна митна служба України. URL : <https://customs.gov.ua/>
4. Державна казначейська служба України. URL : <https://mof.gov.ua/uk/state-treasury>
5. ЛІГАБізнесІнформ. URL : www.liga.net